

7 [12] 2017

EESTI KUNSTIMUUSEUMI TOIMETISED

SCHRIFTEN DES ESTNISCHEN KUNSTMUSEUMS

Natuuri rikkus.
Loodusläheduse idee ja Düsseldorfis maalikoolkond
Der Reichtum der Natur.
Die Idee der Naturnähe und die Düsseldorfer Malerschule

 EESTI KUNSTIMUUSEUM

KUMU

TALLINN 2017

Eesti Kunstimuseumi Toimetised
Schriften des Estnischen Kunstmuseums

Natuuri rikkus. Loodusläheduse idee ja Düsseldorfis maalikoolkond
Der Reichtum der Natur. Die Idee der Naturnähe und die Düsseldorfer Malerschule

Esikaanel: Oskar Hoffmann. Ajalehte lugev mees. Pärast 1902. Detail. Eesti Kunstimuseum
Umschlagabbildung: Oskar Hoffmann. Der Zeitungsleser. Um 1902. Detail. Estnisches Kunstmuseum

Ajakirjas avaldatud artiklid on eelretsenseeritud.
Alle zur Veröffentlichung vorgesehenen Artikel unterliegen einem anonymisierten
Begutachtungsverfahren.

Toimetuskolleegium / Redaktionsleitung:
Kristiāna Ābele, PhD (Lāti Kunstiakadeemia / Lettische Kunstakademie)
Natalja Bartels, PhD (Venemaa Kunstide Akadeemia / Russische Kunstakademie)
Eva Forgacs, PhD (Art Center College of Design, Pasadena, USA)
Roman Grigorjev, PhD (Riiklik Ermitaaž / Staatliches Eremitage-Museum)
Sirje Helme, PhD (Eesti Kunstimuseum / Estnisches Kunstmuseum)
Kadi Polli (Eesti Kunstimuseum / Estnisches Kunstmuseum)
Elina Räsänen, PhD (Helsingi Ülikool / Universität Helsinki)

Peatoimetaja / Chefredakteurin: Merike Kurisoo
Koostaja / Herausgeberin: Tiina Abel
Toimetaja / Redaktion: Juta Keevallik
Tõlge / Übersetzung: Kristiāna Ābele, Axel Jagau, Valda Kvaskova, Maris Saagpakk
Keeletoimetajad / Textredaktion: Kaidi Saavan (eesti keel / Estnisch); Bettina Baumgärtel,
Mathias Jost (saksa keel / Deutsch)

Kujundus / Gestaltung: Mari Kaljuste (makett / Design), Tuuli Aule (küljendus / Layout)
Eesti Kunstimuseumi kogusse kuuluvate teoste fotod / Fotografien von Werken aus der Sammlung
des Estnischen Kunstmuseums: Stanislav Stepaško
Trükk / Druck: Print Best

Eesti Kunstimuseum / Estnisches Kunstmuseum
Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn, Eesti / Estland
kunstimuseum.ekm.ee

Täname / Wir danken den Unterstützern:

© Väljaandja Eesti Kunstimuseum – Kumu kunstimuseum 2017
© Estnisches Kunstmuseum – Kumu Kunstmuseum 2017
© Tekstide autorid / Autoren des Texts

ISSN 1736-5503
ISBN 978-9949-485-72-7

Sisukord / Inhalt

FOOKUSES / IM FOKUS

Tiina Abel

- Loodusläheduse idee ja Düsseldorfis maalikoolkond.
Sissejuhatuseks Düsseldorfis koolkonna loole Baltimaades 9
- *Die Idee der Naturnähe und die Düsseldorfer Malerschule.*
Einführung zur Geschichte der Düsseldorfer Schule in den baltischen Ländern 36

ARTIKLID / ARTIKEL

Ekkehard Mai

- Akadeemia, realism, naturalism – Düsseldorfis maalikoolkond 97
- *Akademie, Realismus, Naturalismus – die Düsseldorfer Malerschule* 112

Bettina Baumgärtel

- Eduard von Gebhardt ja Düsseldorfis koolkonna usumaal 148
- *Eduard von Gebhardt und die religiöse Malerei der Düsseldorfer Malerschule* 163

Tiina-Mall Kreem

- Düsseldorfis koolkonna kunstnike maalid Eesti avalikes hoonetes 193
- *Gemälde der Düsseldorfer Malerschule in öffentlichen Gebäuden Estlands* 214

Kristiäna Äbele

- Kunstniketriaadi Gebhardt-Dücker-Bochmanni looming ja selle retseptioon Lätis alates 19. sajandi lõpust 258
- *Die Werke der Düsseldorf-baltischen Malertrias Gebhardt, Dücker und Bochmann in Lettland und ihre Rezeption seit dem Ende des 19. Jahrhunderts* 276

MISTSELLID / MISZELLEN

Eduards Kļaviņš

- Põhjamaisest romantismist kirjeldava realismi.
Jūlijs Federsi maastikumaalid Düsseldorfis koolkonna kontekstis 319
- *Von der nordischen Romantik bis zum deskriptivem Realismus.*
Landschaftsmalerei von Julius Fedders im Kontext der Düsseldorfer Schule 328

Michael D. Grünewald

- Eduard Bendemanni kompositsiooni „Juudid Paabeli vangipõlves”
korduse üks tõlgendusvõimalus 355
- *Eduard Bendemanns „Gefangene Juden in Babylon“ –*
Geschichte und Deutung der eigenhändigen Replik 360

Tiina Abel

- Eduard von Gebhardti „Mäejutlus” Eesti Kunstimuuseumis 368
- *Die „Bergpredigt“ von Eduard von Gebhardt im Estnischen Kunstmuseum* 377

Autorid / *Verzeichnis der Autorinnen und Autoren* 391

Varem ilmunud / *Bereits erschienen* 397

Autorid

Verzeichnis der Autorinnen und Autoren

Tiina Abel (1951) on lõpetanud kunstiajaloolasena Tartu Ülikooli. Ta töötas aastatel 1976 kuni 2015 Eesti Kunstimuuseumis, kus ta on olnud teadur, maaliosakonna juhataja, teadusdirektor ning aastatel 2006–2015 Kumu kunstimuuseumi programmijuht ja kuraator. Tiina Abel on olnud kunstiajaloo lektor mitmetes ülikoolides, hetkel töötab ta õppejõuna Eesti Kunstiakadeemias. Tiina Abeli kunstiteaduslik uurimistöö on keskendunud 19. sajandi ja 20. sajandi esimese poole kunstiajaloole. Ta on kureerinud rohkem kui 60 Eesti ja väliskunsti näitust, sh ka Kumu kunstimuuseumi püsiekspositsiooni „Varamu” ning kirjutanud ja toimetanud üle saja artikli, kataloogi, raamatu ja saateteksti. Ta on koguteose „Eesti kunsti ajalugu” (V, 2011; IV, ilmumas) üks autoritest. Tiina Abel on mitme Baltimaade kunstiajaloo teema, nt Balti biidermeieri, Düsseldorfis maalikoolkonna ja 19. sajandi kunsti ja fotograafia suhte uurimise pioneer. 1998. ja 2015. aastal pälvis ta kuraatoritöö eest Eesti Kunstiteadlaste Ühingu, 2006. aastal Eesti Kultuurikapitali kujutava ja rakendus kunsti sihtkapitali aastapremia ja 2015. aastal Kristjan Raua preemia.

Tiina Abel (1951) absolvierte ein Studium der Kunstgeschichte an der Universität Tartu. Von 1976 bis 2015 arbeitete sie im Estnischen Kunstmuseum als wissenschaftliche Mitarbeiterin, Leiterin der Gemäldeabteilung und wissenschaftliche Direktorin, von 2006 bis 2015 als Programmleiterin und Kuratorin im Kunstmuseum KUMU. Sie ist an verschiedenen Universitäten als Lektorin der Kunstgeschichte tätig gewesen und unterrichtet zurzeit an der Estnischen Kunstakademie.

Tiina Abels wissenschaftliche Forschungsarbeit ist auf die Kunstgeschichte des 19. Jahrhunderts sowie der erste Hälfte des 20. Jahrhunderts fokussiert. Sie hat als Kuratorin mehr als 60 Ausstellungen der estnischen und ausländischen Kunst, darunter auch die Dauerausstellung des KUMU „Schätze der estnischen Kunst“, betreut sowie über 100 Abhandlungen, Kataloge, Bücher und Begleittexte verfasst und redigiert. Sie ist Mitautorin des Gesamtwerks „Geschichte der estnischen Kunst“ (V, 2011; IV, erscheint bald). Tiina Abels Forschung ist wegweisend bei mehreren Themen der Kunstgeschichte des Baltikums, wie z. B. das Biedermeier im Baltikum, die Düsseldorfer Malerschule sowie die Beziehungen zwischen Kunst und Fotografie im 19. Jahrhundert. 1998 und 2015 wurde Tiina Abel für ihre Arbeit als Kuratorin mit dem Jahrespreis des Vereins der estnischen Kunstwissenschaftler, 2006 mit dem Jahrespreis der

Stiftung für bildende und angewandte Kunst des Estnischen Kulturkapitals und 2015 mit dem Kristjan-Raud-Preis ausgezeichnet.

Kristiāna Ābele (1972) on õppinud kunstiajalugu Läti Kunstiakadeemias. 2011. aastal kaitses ta sealsamas doktorikraadi monograafiaga kunstnik Johann Walterist (Walter-Kurtau). Ta töötab vanemteaduri ja kunstiajaloo lektorina Läti Kunstiakadeemia Kunstiajaloo Instituudis. Ābele peamised uurimisvaldkonnad on 19. sajandi ja 20. sajandi alguse kunst ning balti ajalookirjutuse historiograafia. Ta on avaldanud arvukalt artikleid ja raamatuid, nendes seas monograafiad Pēteris Krastiņšist (2006) ja Johann Walterist (2009; lühendatud variant sarjas „Latvijas mākslas klasiķi“ / „Classics of Latvian Art“ – 2014). Ta on olnud sarja „Materiāli Latvijas mākslas vēsturei“ (Beiträge zur lettischen Kunstgeschichte) kahe köite koostajaks (2003, 2012). Kristiāna Ābele on koguteose „Latvijas mākslas vēsture“ / „Art History of Latvia“ üks põhiautoritest ja toimetajatest (IV, 2014; III, koostamisel). Ta on ajakirjade Eesti Kunstimuseumi Toimetised (alates 2011) ja Acta Academiae Artium Vilmensis (alates 2017) toimetuskolleegiumi liige.

Kristiāna Ābele (1972) studierte Kunstgeschichte an der Lettischen Kunstakademie und wurde dort 2011 mit ihrer Monografie über Johann Walter (Walter-Kurau) promoviert. Sie ist leitende wissenschaftliche Mitarbeiterin am Kunsthistorischen Institut an der Lettischen Kunstakademie und Lektorin im Fachbereich Kunstgeschichte dortselbst. Ihre Forschungsschwerpunkte liegen im Bereich der bildenden Kunst des 19. und frühen 20. Jahrhunderts und in der Historiografie der baltischen Kunstgeschichte. Neben zahlreichen wissenschaftlichen Abhandlungen und Beiträgen hat sie Künstlermonografien über Pēteris Krastiņš (2006) und Johann Walter (2009; Kurzfassung in der Reihe „Latvijas mākslas klasiķi“ / „Classics of Latvian Art“ 2014) verfasst, sowie zwei Sammelbände in der Reihe „Materiāli Latvijas mākslas vēsturei“ (Beiträge zur lettischen Kunstgeschichte) (2003, 2012) herausgegeben. Kristiāna Ābele ist an der Erarbeitung der allgemeinen Kunstgeschichte „Latvijas mākslas vēsture“ / „Art History of Latvia“ als Mitautorin (IV, 2014; III, in Vorbereitung) und Redakteurin beteiligt. Sie ist Redaktionsausschussmitglied der Zeitschriften „Eesti Kunstimuseumi Toimetised“ (seit 2011) und „Acta Academiae Artium Vilmensis“ (seit 2017).

Bettina Baumgärtel (1957) on saksa kunstiajaloolane. Baumgärtel on 18. ja 19. sajandi maali, eeskätt Düsseldorfis koolkonna ning maalikunstnik Angelika Kaufmanni rahvusvaheliselt tunnustatud ekspert ja uurija. Bettina Baumgärtel õppis kunstiajalugu, klassikalist arheoloogiat ja filosoofiat Bonni ja Berliini ülikoolides. Tema 1988. aastal Bonni Ülikoolis kaitstud doktoritöö oli pühendatud Angelika Kauffmanni loomingule. 1990. aastal ilmus doktoritööd kokkuvõttev monograafia „Angelika Kauffmann (1741–1807)“.

Bettina Baumgärtel töötab alates 1993. aastast Düsseldorfis Museum Kunstpalastis, aastatel 1994–2000 oli ta graafikakogu juhataja, alates 2000. aastast maalikogu juhataja. 2005. aastal avati Düsseldorfis Museum Kunstpalastis tema kureeritud 16.–18. sajandi madalmaade maali püsiekspositsioon. Ta on uurinud kuurvürst Johann Wilhelm von der Pfalz kunstikogu Düsseldorfis lossis endises maaligaleriis (kogu kuulub Düsseldorfis Museum Kunstpalastile). Kunstikogusse kuulub üle 1000 Düsseldorfis koolkonna teost, mis teeb sellest suurima omataolise kollektsiooni kogu

maailmas. Ta oli suurnäituse „Weltklasse. Die Düsseldorfer Malerschule 1819–1918“ (Museum Kunstpalast, Düsseldorf, 2011) peakuraator ja kaheosalise kataloogi koostaja.

Bettina Baumgärtel (1957) ist eine deutsche Kunsthistorikerin. Sie leitet die Gemäldesammlung im Museum Kunstpalast in Düsseldorf und gilt als Expertin für die Malerin Angelika Kauffmann und die Malerei des 18. und 19. Jahrhunderts, besonders der Düsseldorfer Malerschule. Bettina Baumgärtel studierte Kunstgeschichte, klassische Archäologie und Philosophie an der Universität Bonn und an der Freien Universität Berlin. 1988 wurde sie in Bonn promoviert. Ihre Dissertation erschien 1990 in gekürzter Fassung als Buch unter dem Titel „Angelika Kauffmann (1741–1807)“.

Seit 1993 ist sie als Kuratorin am Museum Kunstpalast in Düsseldorf tätig, zuerst als wissenschaftliche Mitarbeiterin, von 1994 bis 2000 als Leiterin der Graphischen Sammlung und seit 2000 als Leiterin der Gemäldesammlung. 2005 erschloss sie die Sammlung der niederländischen und flämischen Gemälde des 16. bis 18. Jahrhunderts im Museum Kunstpalast und widmete sich der Rekonstruktion der legendären Sammlung des Kurfürsten Johann Wilhelm von der Pfalz in der ehemaligen Gemäldegalerie am Düsseldorfer Schloss. Die Sammlung umfasst mehr als tausend Werke der Düsseldorfer Malerschule im Museum Kunstpalast und ist damit die größte, einschlägige Sammlung der Welt. 2011 war sie die Kuratorin der umfassenden Ausstellung „Weltklasse. Die Düsseldorfer Malerschule 1819–1918“ und die Verfasserin des zweiteiligen Katalogs.

Eduards Kļaviņš (1937) on Lāti Kunstiakadeemia emeritprofessor ja alates 2012. aastast Kunstiajaloo Instituudi direktor. Ta õppis kunstiajalugu Peterburi Kunstiakadeemias ja kaitses seal 1977. aastal doktorikraadi Lāti 19. sajandi ja 20. sajandi alguse portreekunsti teemal. Eduards Kļaviņš on olnud alates 1962. aastast Lāti Kunstiakadeemia õppejõud, 1992. aastast professor ning aastatel 1996–2012 kunstiajaloo õppetooli juhataja. Tema uurimisvaldkondadeks on Lāti ja Lääne-Euroopa 19. ja 20. sajandi kunst, kunstifilosoofia ja kunstiajaloo ajalugu. Ta on avaldanud arvukalt artikleid ja uurimusi, neist olulisemad on monograafiad Lāti portreemaalist aastatel 1850–1916 (1996) ning käsitus kunstnik Jāzeps Grosvaldsist (2006). Alates 2013. aastast juhib ta Lāti kunstiajaloo „Latvijas mākslas vēsture” / „Art History of Latvia” väljaandmist, mis ilmub seitsmes köites (IV, 2014; V, 2016, lāti- ja ingliskeelseid paralleelväljaanded). Eduards Kļaviņš on Lāti Teaduste Akadeemia auliige, Lāti Kunstiakadeemia doktorinõukogu esimees ja Lāti Kunstimuuseumi teaduslik nõuandja.

Eduards Kļaviņš (1937) ist Direktor des Kunsthistorischen Instituts an der Lettischen Kunstakademie (seit 2012) und Professor Emeritus im Fachbereich Kunstgeschichte dortselbst. Er studierte Kunstgeschichte an der Akademie der Künste in St. Petersburg und wurde dort 1977 mit einer Dissertation über die lettische Porträtmalerei in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts und zu Beginn des 20. Jahrhunderts promoviert. 1962 begann er seine Lehrtätigkeit an der Lettischen Kunstakademie, wo er 1992 zum Professor ernannt wurde und 1996 bis 2012 den Lehrstuhl für Kunstgeschichte leitete. Sein Forschungsbereich umfasst die lettische und westeuropäische Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts, Philosophie der Kunst und Geschichte

der Kunstschreibung. Er hat zahlreiche Abhandlungen, Beiträge und Bücher publiziert, unter denen die Monografien über die lettische Porträtmalerei im Zeitraum 1850–1916 (1996) und den Künstler Jāzeps Grosvalds (2006) herausragen. Seit 2013 leitet er die Herausgabe der von ihm konzipierten, allgemeinen Kunstgeschichte „Latvijas mākslas vēsture“ / „Art History of Latvia“ in sieben Bänden (IV, 2014; V, 2016, lett. und engl. Parallelausgaben). Eduards Kļaviņš ist Ehrenmitglied der Lettischen Akademie der Wissenschaften, Vorsitzender der Promotionskommission an der Lettischen Kunstakademie und wissenschaftlicher Berater am Nationalen Kunstmuseum Lettlands.

Tiina-Mall Kreem (1971) on õppinud Tartu Ülikoolis ajalugu, kunstiajalugu ning ajaloo- ja kunstiajaloo õpetaja eriala. Ta on kaitsnud 1999. aastal samas magistrikraadi ja Eesti Kunstiaakadeemias 2010. aastal doktorikraadi. Kreem on alates 1993. aastast töötanud Eesti Kunstimuuseumis, kureerinud erinevaid näitusi, muuseumi haridustööd ja teadusnõukogu tegevust. Kreemi peamised uurimisvaldkonnad on uusaegne skulptuur, 19. sajandi kirikukunst ning ajaloooteemalise kunsti seosed ühiskonna üldisema ajalooteadvusega. Ta on avaldanud nii teaduslikke kui ka populaarteaduslikke artikleid ja raamatuid. Tiina-Mall Kreem on uurimisprojekti „Christian Ackermann – Tallinna Pheidias, ülbe ja andekas“ (2016–2020) üks algatajaid ja põhitäitja. Ta on Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi, Eesti Muuseumiühingu, Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis ning Balti Ajaloo Komisjoni liige. Alates 2017. aastast on Tiina-Mall Kreem Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühingu esinaine.

Tiina-Mall Kreem (1971) studierte an der Universität Tartu Geschichte, Kunstgeschichte sowie Lehramt für Geschichte und Kunstgeschichte. 1999 erwarb sie den Magistergrad dortselbst, 2010 wurde sie von der Estnischen Kunstakademie zum Doktor promoviert. Seit 1993 arbeitet Kreem im Estnischen Kunstmuseum, wo sie als Kuratorin verschiedene Ausstellungen, die Bildungsarbeit des Museums und die Tätigkeit des wissenschaftlichen Rates betreut hat. Ihre hauptsächlichen Forschungsbereiche sind die Skulptur der Neuzeit, die sakrale Kunst des 19. Jahrhunderts sowie die Beziehungen der historischen Kunst zum allgemeinen Geschichtsbewusstsein der Gesellschaft. Sie ist Verfasserin mehrerer wissenschaftlicher und populärwissenschaftlicher Bücher und Abhandlungen. Tiina-Mall Kreem ist eine der Initiatoren sowie die Hauptverantwortliche des Forschungsprojektes „Christian Ackermann – der Phidias von Tallinn, arrogant und begabt“ (2016–2020).

Tiina-Mall Kreem ist Mitglied des Vereins der LehrerInnen für Geschichte und Gesellschaftslehre, des Estnischen Museumsvereins, der Gesellschaft für deutschbaltische Kultur in Estland sowie der Baltischen Historischen Kommission. Seit 2017 ist sie die Vorsitzende des Vereins der Kunstwissenschaftler und Kuratoren Estlands.

Ekkehard Mai (1946) on saksa kunstiajaloolane, kuraator ja õppejõud. Mai õppis kunstiajalugu, germanistikat ja filosoofiat Bonnias ja Berliinis. Ta kaitses 1974. aastal Bonni Ülikoolis doktorikraadi teemal „*Le Portrait du Roi*. Staatsporträt und Kunsttheorie am Hof Ludwig XIV“. Ta on töötanud Berliini Riiklikes Muuseumides, Darmstadtis Tehnikakõrgkoolis ja olnud tegev kunstkriitikuna. Mai asutas uurimisgrupi „Kunst, Kultur und Politik im Deutschen Kaiser-

reich“ (Fritz Thyssen Stiftung), mille tulemused ilmusid 1981–1989 üheksas köites. Aastatel 1983–2009 oli Ekkehard Mai Wallraf-Richartz-Museum & Fondation Corboud Köln'i direktori asetäitja. Ekkehard Mai on Kölni Ülikooli kunstiajaloo auprofessor ja Prantsuse Vabariigi ordeni *Chevalier dans l'ordre des arts et des lettres* kavaler. Ta on kureerinud arvukalt rahvusvahelisi näitusi, eeskätt koostöös Hollandi ja Prantsusmaa muuseumitega. Mai on kirjutanud arvukalt artikleid ja raamatuid uusaja kunstist, eeskätt Madalmaade maalist, Euroopa ajaloomaalist ning 19. sajandi kunstist, muuseumi- ja näitesetegevusest. Mai on väga kõrgelt tunnustatud 19. sajandi kunsti, eeskätt Düsseldorfil maalikoolkonna ekspert.

Ekkehard Mai (1946) ist ein deutscher Kunsthistoriker, Kurator und Hochschullehrer. Mai studierte Kunstgeschichte, Germanistik und Philosophie in Bonn und Berlin. 1974 wurde er über das Thema „*Le Portrait du Roi*. Staatsporträt und Kunsttheorie am Hof Ludwig XIV.“ von der Universität Bonn zum Dr. phil. promoviert. Danach war er bei den Staatlichen Museen zu Berlin, an der Technischen Hochschule Darmstadt und als Kunstkritiker tätig. Er gründete den Arbeitskreis „Kunst, Kultur und Politik im Deutschen Kaiserreich“ der Fritz Thyssen Stiftung, dessen Arbeit anschließend 1981 bis 1989 in neun Bänden erschien. Von 1983 bis Januar 2009 war er stellvertretender Direktor des Wallraf-Richartz-Museums & Fondation Corboud Köln. Er ist Honorarprofessor für Kunstgeschichte an der Universität Köln und wurde von Frankreich zum *Chevalier dans l'ordre des arts et des lettres* ernannt. Er hat als Kurator zahlreiche internationale Überblicks- und Themenausstellungen, vor allem in Zusammenarbeit mit französischen und holländischen Museen, betreut und zahlreiche Abhandlungen und Bücher über die Kunst der Neuzeit, insbesondere über die niederländische Malerei, Historienmalerei, die Kunst des 19. Jahrhunderts sowie das Museums- und Ausstellungswesen geschrieben. Mai gilt als ausgewiesener Fachmann für die Kunst des 19. Jahrhunderts, insbesondere für die Düsseldorfer Malerschule.

Varem ilmunud
Bereits erschienen

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 1. Meistriteoste lummus. Koopia 19. sajandil. Koostaja Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2006. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2007 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseums 1. Im Bann der Meisterwerke. Die Kopie im 19. Jahrhundert.** Herausgeberin Tiina-Mall Kreem. Kunstmuseum Kadriorg. Frühjahrstagung 2006. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2007.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 2. Vene valitsejate portreed. Koostaja Aleksandra Murre. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2007. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2008 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 2. Portraits of Russian Tsars.** Editor Aleksandra Murre. Kadriorg Art Museum. Spring Conference 2007. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2008.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 3. Ühest sajandist teise. Kristjan ja Paul Raud. [Koostaja Mai Levin.] Kumu kunstimuuseum. Sügiskonverents 2006. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2008 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 3. From One Century to the Next. Kristjan and Paul Raud.** [Editor Mai Levin.] Kumu Art Museum. Autumn Conference 2006. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2008.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 4. Erinevad modernismid, erinevad avangardid. Keska ja Ida-Euroopa kunstiprobleemid pärast Teist maailmasõda. Toimetaja Sirje Helme. Kumu kunstimuuseum. Sügiskonverents 2007. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2009 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 4. Different Modernisms, Different Avant-Gardes. Problems in Central and Eastern European Art after World War II.** Editor Sirje Helme. Kumu Art Museum. Autumn Conference 2007. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2009.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 5. Šveitsi maastikud Balti valgustusaja kunstis. Koostaja Kadi Polli. Kadrioru kunstimuuseum. Kevadkonverents 2008. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2009 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseums 5. Schweizer Landschaften in der baltischen Kunst.** Herausgeberin Kadi Polli. Kunstmuseum Kadriorg. Frühjahrstagung 2008. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2009.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 1 [6]. Balti biidermeier. Panoraame ja lähivaatlusi. Toimetajad Anu Allikvee, Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2011 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 1[6]. Baltic Biedermeier. Panoramas and Introspections.** Editors Anu Allikvee, Tiina-Mall Kreem. Kadriorg Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2011.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 2 [7]. Tehniline kunstiajalugu – kunstiajaloo tehnikad? Koostaja Greta Koppel. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2012 = **Proceedings of the Art. Museum of Estonia 2 [7]. Technical Art History – Technics of Art History?** Editor Greta Koppel. Kadriorg Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2012.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 3 [8]. Kunst ja reaalsus. Koostaja Sirje Helme. Kumu kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2013 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 3 [8]. Art and Political Reality.** Editor Sirje Helme. Kumu Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2013.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 4 [9]. Naiskunstnik ja tema aeg. Koostaja Kersti Koll. Adamson-Ericu muuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2014 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 4 [9]. A Woman Artist and her time.** Editor Kersti Koll. Adamson-Eric Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2014.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 5 [10]. Kunstnik ja Klio. Ajalugu kunstis 19. sajandil. Koostaja Tiina-Mall Kreem. Kadrioru kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2015 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 5 [10]. The Artist and Clio. History and Art in the 19th Century.** Editor Tiina-Mall Kreem. Kadriorg Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2015 = **Schriften des Estnischen Kunstmuseum 5 [10]. Der Künstler und Klio. Geschichte und Kunst im 19. Jahrhundert.** Herausgeberin Tiina-Mall Kreem. Kunstmuseum Kadriorg. Tallinn: Estnisches Kunstmuseum, 2015.

Eesti Kunstimuuseumi Toimetised 6 [11]. Jagatud praktikad. Kunstiliikide põimumised sotsialistliku Ida-Euroopa kultuuris. Koostaja Anu Allas. Kumu kunstimuuseum. Tallinn: Eesti Kunstimuuseum, 2016 = **Proceedings of the Art Museum of Estonia 6 [11]. Shared Practices: the Intertwinement of the Arts in the Culture of Socialist Eastern Europe.** Editor Anu Allas. Kumu Art Museum. Tallinn: Art Museum of Estonia, 2016.